

delige Bemærkninger om Fæsteforholdet. Fæsteforholdet er et Brugsforhold, der stammer fra meget gammel Tid, og det har i Tidens Løb givet Rum for megen Uret og Vold fra Godsherrens Side overfor de livegne Bønder. Efter Grundloven af 1849 blev Fæstevæsenets Afløsning en af de store Reformere, som stadig trængte sig paa, og for det ikke afløste Fæstegods mildnedes Forholdet ved forskellige Bestemmelser. Der stod ret store Kampe, thi Godsejerne vilde ikke godvilligt give Slip paa deres Privilegier, hverken paa de økonomiske eller, som vi har set i de senere Aar herhjemme, paa de politiske Privilegier. Jeg husker endnu, hvorledes helt op i Firserne Fæstebønderne maatte springe ved Valg, naar Naadigherren knaldede med Pisken, og hvis de ikke vilde springe, risikerede de ofte i større eller mindre Grad hele deres Velfærd. Se, dette Forhold er imidlertid nu i den nyere Tid totalt forandret, selv om man endnu kan høre om daarlig Behandling af Fæstebønder. I denne Forbindelse vil jeg gerne nævne en i disse Dage i Bladene omtalt Sag mellem 18 Fæstere paa Fyn og Lensgreve Schaffalitzky. Denne Greve forlanger nemlig, at disse Fæstebønder skal afstaa 200 Tdr. Land, som han paa- staar ikke er bortfæstet, men kun bortforpagtet. Forholdet er imidlertid det, at der ganske vist blev taget Forbehold ved Fæstebrevene for mange Aar siden, men det skal være tilkendegivet Fæsterne, at de kunde være ganske trygge med Hensyn til denne Bestemmelse, der vilde aldrig blive gjort Brug af den. De har saa indrettet deres Bedrift ogsaa paa disse 200 Tdr. Land, og Jorden er naturligvis efterhaanden blevet mere og mere værdifuld for dem, derfor har disse 18 Fæstere nægtet at lystre Grevens Ordre. Det meddeles i Bladene, at Greven har været hos Ministeren for at forelægge Sagen for ham, og Fæsterne agter vistnok at gaa den samme Vej. Jeg ved ikke, om den højtærede Minister kunde finde Anledning til under denne Sags Behandling i Dag at udtale sig om dette Forhold, som har vakt en Del Omtale og Opsigt. Under alle Omstændigheder forekommer det mig, at det bør hindres, at Godsejeren nu, da Jorden er i særlig høj Værdi og det kan være saa meget mere fordelagtigt for ham, tager Jorden fra Bønderne. Desuden vil jeg gøre opmærksom paa, at da den paagældende Jord er fæstepligtig, er det et Spørgsmaal, om det ikke har været ulovligt, at den er bortforpagtet, saaledes som han gør gældende, at

den er. Jeg vil altsaa henstille til den højtærede Landbrugsminister om muligt at udtale sig om denne Sag, da det sikkert vil have Interesse for de paagældende fynske Fæstere.

Nu er det i øvrigt saaledes, at en Fæster ikke helt kan drive sin Jord, som han ønsker det. Større Forbedringer af Ejendommen skal han have godkendt af Godsherren, ellers risikerer han ikke at faa den Erstatning, som Loven hjemler ham. Han skal have Godsherrens Tilladelse til at være Deltager i forskellige store Arbejder, f. Eks. i Vejanlæg, Vand- anlæg o. s. v., og opnaar han ikke denne Tilladelse, er der ikke andet for ham at gøre end at søge Trøst i Haabet om, at ogsaa Fæstebonden en Gang kan komme til at indtage en fuldt ud selvstændig Stilling ligesom andre Statsborgere.

Dette at give Fæstebonden en saadan selvstændig Stilling vil Socialdemokratiet gerne medvirke til, men Spørgsmaalet er, hvorledes han bedst opnaar denne Stilling. Jeg tror ikke, det sker ved en Lov som det nærværende Lovforslag om Overgang til Selveje. Man vil dertil sige, at det jo er sket med den øvrige Fæstejord. Det er rigtigt nok, men det er meget tvivlsomt, om der for vor Bondestand og Samfundet i dets Helhed er opnaaet stor Fordel ved Jordens Overgang til det saakaldte Selveje. Det er i hvert Fald sikkert, at der derved er fremkaldt en betydelig Stigning af Jordprisen og en uhyre Prioritetsgæld, som i stigende Grad har ført den danske Jord over i Kapitalens Hænder. Kapitalen har nu en Prioritet paa omtrent 1,500 Mill. Kr. i Landets Jord, som i det hele repræsenterer en Værdi af ca. 3,000 Mill. Kr. Selv om det gamle Fæsteforholds Ophævelse har givet den enkelte Bonde større Lyst og Iver i Arbejdet, saaledes som Venstres Ordfører i denne Sag fremhævede i Gaar, har det alligevel ikke under ordinære Forhold skabt større Velstand for Landmanden selv, idet det voksende Landbrugsudbytte har omformet sig til den omtalte højere Jordpris og deraf følgende Prioritetsgæld til Skade for det arbejdende Landbrug. Landarbejderne er heller ikke blevet bedre stillet under disse Forhold. Arbejderen har ikke faaet sin rimelige Andel i den højere Jordpris, den Del har Privatkapitalen ogsaa taget for sin egen Mund. Derfor kan vi Socialdemokrater ikke anbefale at gaa videre ad denne Vej. Vi anbefaler, at den Fæstejord, som er tilbage, og som omhandles i dette Lovforslag, overtages af Staten, der derefter regulerer